

Тип і форма крони є одним із критеріїв підбору рослин при створенні декоративного саду. Рослини повинні гармоніювати з іншими елементами саду: будинками, альтанками, сходами тощо. Декоративні сади не можуть мати випадкових форм, а повинні бути ув'язані з оточуючим середовищем.

Знання рослинного матеріалу дає змогу так співставити рослини, щоб вони з плином часу, і по кількох роках мали досить вільного простору для свого росту. У непередуманих садах, з помилково і неправильно розставленими рослинами виглядають нецікавими, у них бракує порядку і гармонії. Старанно опрацьована і продумана схема розміщення рослин, продуманий підбір асортименту (в тому числі і щодо форм крон) забезпечить кінцевий успіх.

Це мають знати майбутні спеціалісти. А вчитися вони зможуть на базі пропонованої нами колекції у Ботанічному саду НЛТУ України.

Література

1. Колесников А.И. Декоративная дендрология. – М.: Лесн. пром-ть, 1974. – 704 с.
2. Хессайон Д.Г. Все о декоративных деревьях и кустарниках. – М.: Квадразь-Букс, 2005. – 128 с.
3. Ewa Chojnowska IGLAKI W OGRODZIE. – Warszawa: Multico Oficyna Wydawnicza, 2000. – 271 s.

УДК 630* 23

Асист. Г.Б. Лукашук – НЛТУ України, м. Львів

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ДЕРЕВОСТАНУ ІЗ ЮВЕНІЛЬНОГО ПОТОМСТВА В РІЗНИХ ТИПАХ ЛІСУ НА ЗРУБАХ ГОРґАН

Розглянуто динаміку природного поновлення та склад підросту за віковими групами в різних типах лісу. Встановлено, що здебільшого інвазія популяцій видів, які домінували в угрупованнях до рубання, відбувається не зразу. Після рубань в структурі рослинних угруповань відбуваються зміни, пов'язані з перерозподілом ролей видів піонерної стадії. Чисельність піднаметового підросту, його життєвість та санітарний стан визначають потенційні можливості майбутнього поновлення на зрубаних площах.

Assist. H.B. Lukashchuk – NUFWT of Ukraine, L'viv

Directions of forming the future wood from juvenile posterity in the different forest types on Gorgany felling areas

The dynamics of natural renewal and composition of undergrowth according to age groups in the different forest types was studied. It is established that in most cases invasion of species populations which prevailed prior to felling, takes place not immediately. After felling occurs changes related to the redistribution of roles of pioneer stage species take place. The quantity of subnival undergrowth, his vitality and sanitary state, determine potential possibilities of future renewal on the felled areas.

Природничо-географічні особливості Карпат і зокрема Горган та прилягаючих височин і акумулятивних рівнин описано доволі вичерпно. Проте, на відміну від лісових ландшафтів регіону у цілому, природні комплекси зрубів та динамічні аспекти формування молодих деревостанів ще недостатньо вивчені [2, 3]. Особливо це стосується початкового етапу лісовідновлення на

зрубів. Характер та динаміку рослинних угруповань зрубів можна оцінити за успішністю та динамікою природного поновлення деревних рослин, їх видовим складом, віковою структурою.

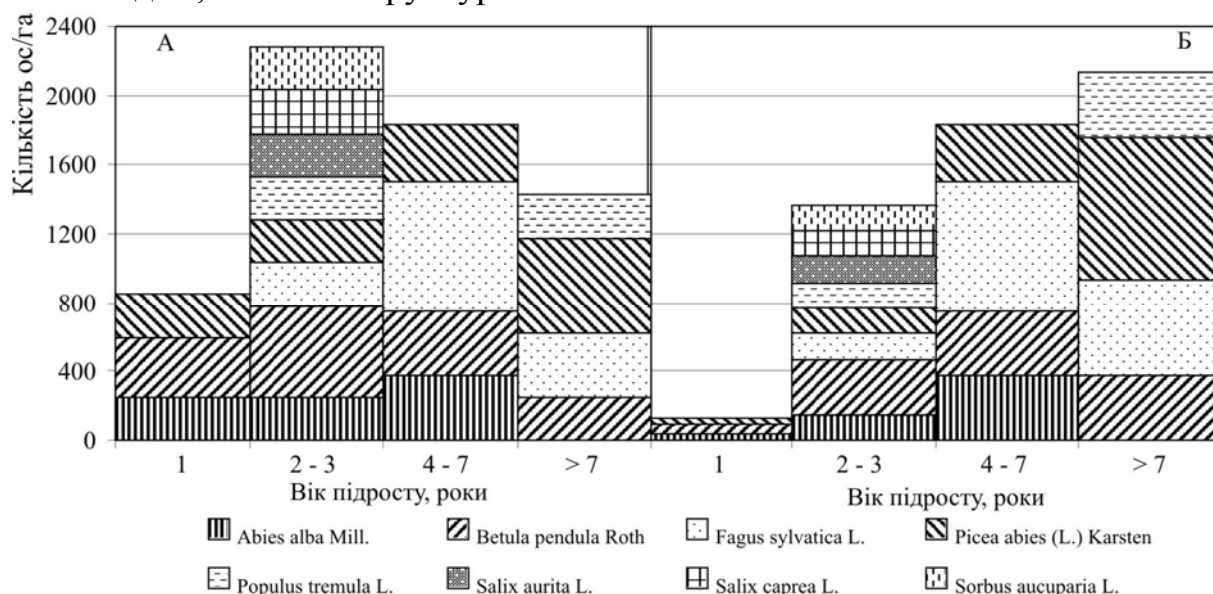

Рис. 1. Загальні особливості складу підросту деревних видів за віковими групами на зрубів в умовах вологих суборів (В₃): А – загальна кількість; Б – кількість надійного підросту за М.М. Горшеніним [4, 5]

Проаналізувавши особливості складу підросту деревних порід за віковими групами на зрубів в умовах вологих суборів (рис. 1), бачимо, що за видовим складом у вологих суборах ростуть *Picea abies* (L.) Karsten., *Abies alba* Mill., *Fagus sylvatica* L., *Betula pendula* Rotch., *Populus tremula* L., *Salix caprea* L., та *S. aurita* L. і *Sorbus aucuparia* L. Загальна кількість надійного підросту деревних порід, старших 7 років (за М.М. Горшеніним [4, 5]), становить 2137 особ./га. Незважаючи на відносно бідні лісорослинні умови, ми бачимо значну участь у складі підросту видів, вибагливих до ґрунтових умов. Виживання збереженого підросту таких порід як ялиця, ялина, бук в даному типі лісу дуже залежить від наявності поновлення берези, осики та верб. За кількістю надійного підросту переважають особини старших вікових груп. Лісорослинні умови не сприятливі для появи сходів однорічок. Кількість надійного підросту однорічок є незначною (128 особ./га). Як бачимо з рис. 1, за видовим складом переважають *Picea abies*, та *Fagus sylvatica*, які розвиваються разом з *Betula pendula*, та *Populus tremula*. Проаналізувавши склад підросту деревних порід за віковими групами в умовах сирих суборів (рис. 2), бачимо, що в таких лісорослильних умовах відсутні особини, старші 7 років. Основу кількості надійного підросту 4-7 річних особин становить *Salix aurita* (1392 особ./га), яка разом з *Populus tremula* (400 особ./га) створює умови для незначної участі *Abies alba* (250 особ./га), *Fagus sylvatica* (562 особ./га) та *Picea abies*, (250 особ./га) у цьому угрупованні. Такі лісорослинні умови не сприяють появі сходів однорічок.

Як бачимо з рис. 3, в умовах вологих сугрудів видовий склад підросту деревних порід є значно різноманітнішим. До складу підросту входять, крім згаданих вище *Abies alba*, *Picea abies*, *Fagus sylvatica*, такі породи як *Acer*

pseudoplatanus L., *Carpinus betulus* L. та *Alnus incana* (L.) Moench. Збільшилася участь видів, які формують підлісок – *Corylus avellana* L., та *Sorbus aucuparia*. За віковими групами переважають особи середніх вікових груп – 2-3річки та 4-7річки. У таких умовах, на зрубках серед вікових груп підросту, старших 7 років, є чисельне едифікаторне представництво ценопопуляцій *Abies alba* (982 особ./га), *Picea abies* (982 особ./га) та *Acer pseudoplatanus* (375 особ./га), що розвиваються під наметом *Betula pendula* та *Populus tremula*. (рис. 3.). Спостерігається збільшення загальної кількості підросту однорічок (3321 особ./га) та кількості їх надійного підросту (498 особ./га).

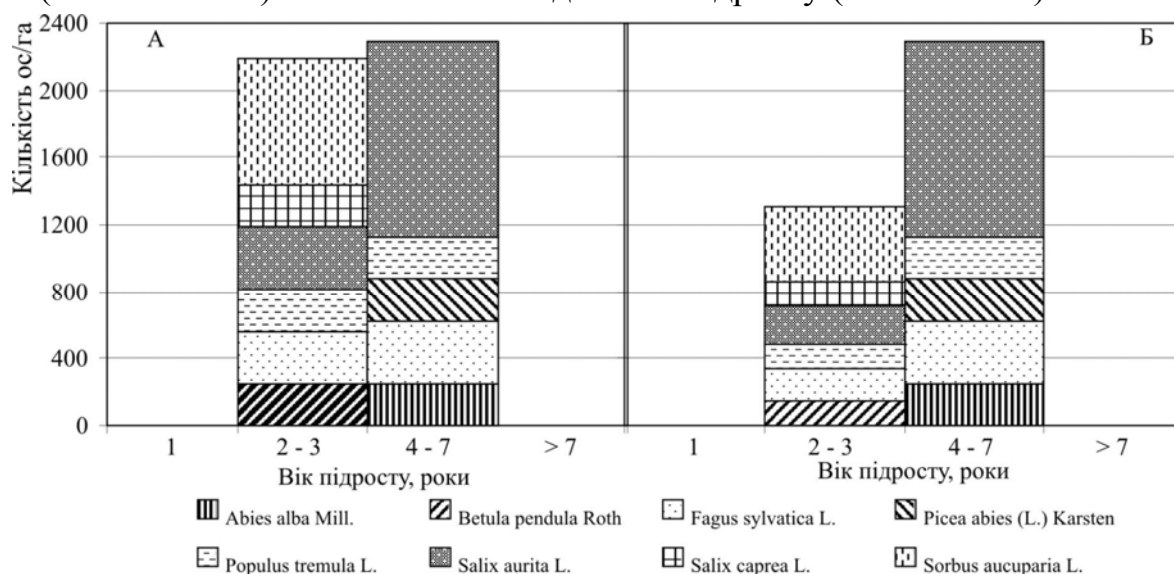

Рис. 2. Загальні особливості складу підросту деревних видів за віковими групами на зрубках в умовах сухих суборів (B₄): А – загальна кількість; Б – кількість надійного підросту за М.М. Горшеніним [4, 5]

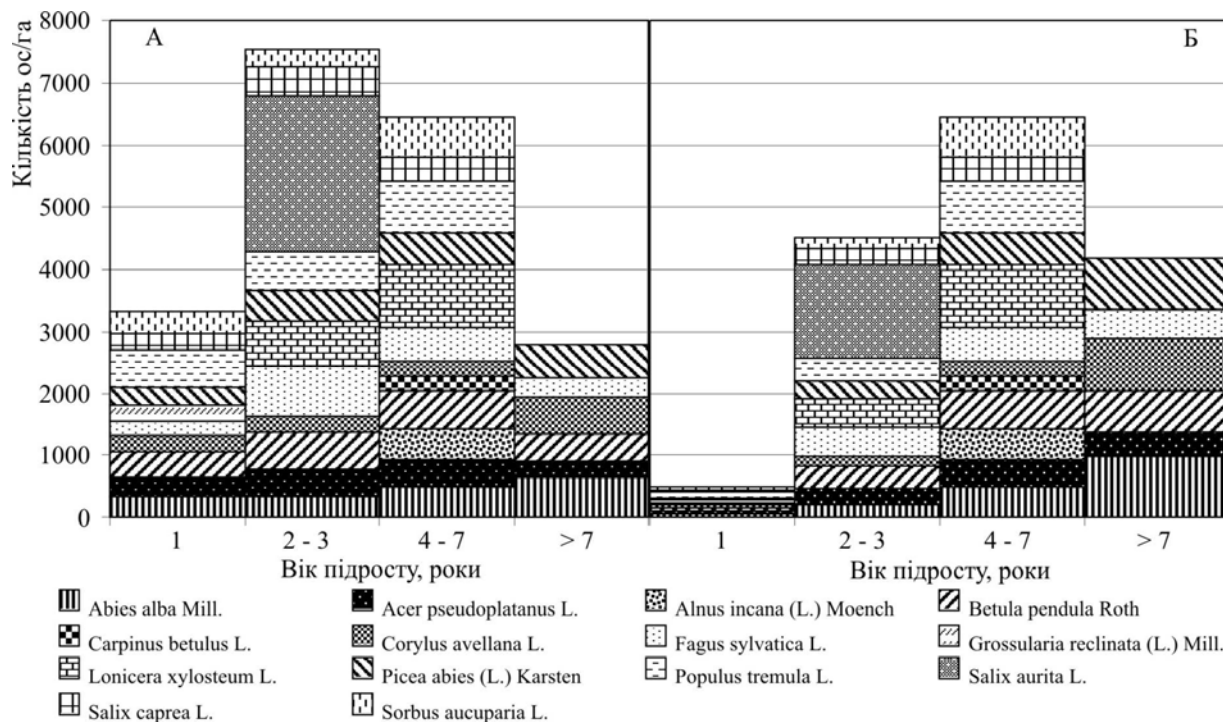

Рис. 3. Загальні особливості складу підросту деревних видів за віковими групами на зрубках в умовах вологих сугрудів (C₃): А – загальна кількість; Б – кількість надійного підросту за М.М. Горшеніним [4, 5]

В умовах сирих сугрудів визначальною є участь у складі підросту деревних порід особин старших вікових груп (рис. 4), а саме переважання особин, старших 7 років. Серед них чисельним є представництво ценопопуляції *Alnus incana* (1250 особ./га) та *Picea abies* (1914 особ./га). Кількість надійного підросту *Acer pseudoplatanus* становить 375 особ./га. Серед кількості особин надійного підросту 4-7 років переважає *Picea abies* з домішкою *Fagus sylvatica* та *Abies alba*. У складі надійного підросту 2-3 річних особин спостерігається незначна участь *Betula pendula* (255 особ./га) та *Sorbus aucuparia* (150 особ./га). Кількість однорічок є незначною.

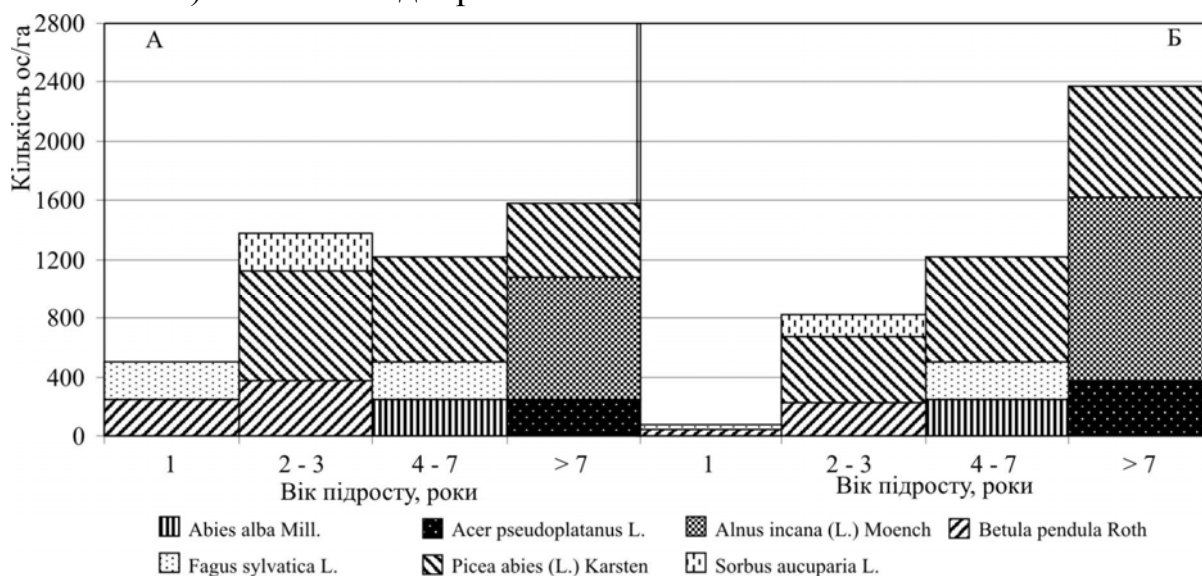

Рис. 4. Загальні особливості складу підросту деревних видів за віковими групами на зрубках в умовах сирих сугрудів (С₄): А – загальна кількість; Б – кількість надійного підросту за М.М. Горшеніним [4, 5]

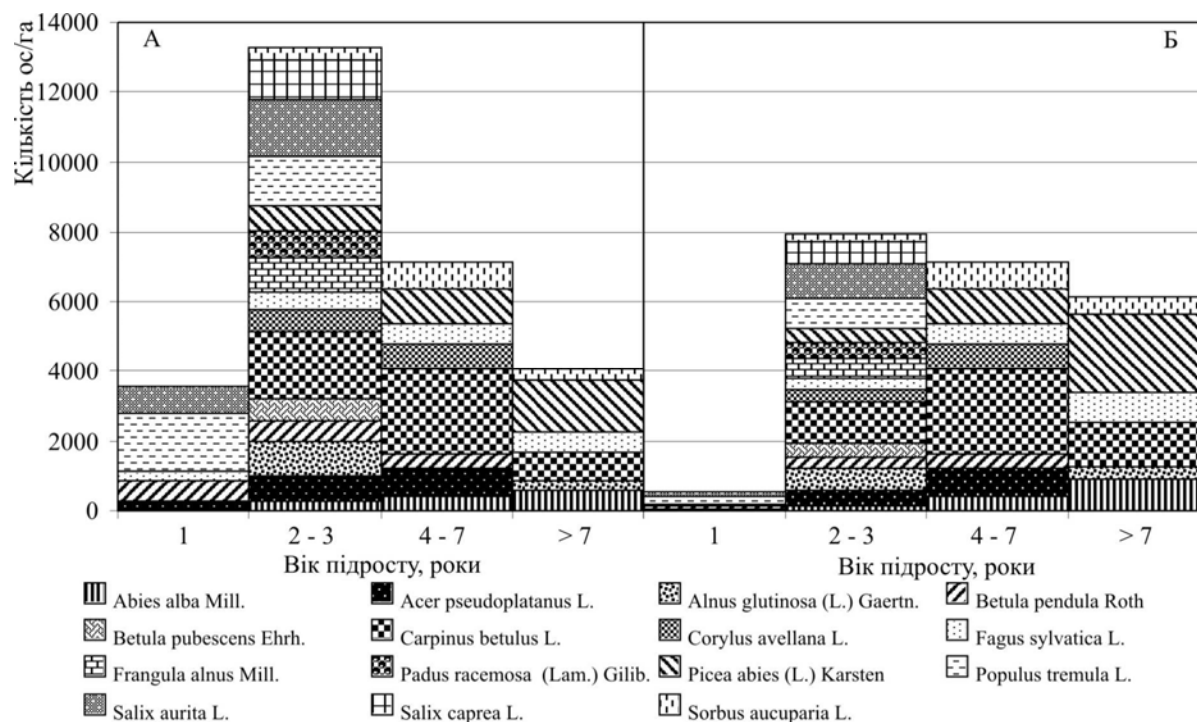

Рис. 5. Загальні особливості складу підросту деревних видів за віковими групами на зрубках в умовах вологих грудів (Д₃): А – загальна кількість; Б – кількість надійного підросту за М.М. Горшеніним [4, 5]

В умовах вологих грудів кількість надійного поновлення підросту деревних порід, починаючи з 2-Зрічок і закінчуючи особинами старшими 7 років, є стабільною – від 8000 особ./га до 6000 особ./га (рис. 5). Такі умови є найбільш сприятливими для формування підросту з *Picea abies*, *Carpinus betulus*, *Fagus sylvatica*, *Abies alba* та *Alnus glutinosa*.(L.) Gaertn. Едифікаторне представництво цих видів найкраще бачимо в групі особин, старших 7 років. Проаналізувавши склад підросту деревних порід за віковими групами на зрубках в умовах вологих грудів, бачимо, що в групі 4-7 річок, крім згаданих вище порід, є значна кількість особин надійного підросту *Acer pseudoplatanus* (1320 особ./га), *Corylus avellana* (1125 особ./га), *Betula pendula* (814 особ./га) та *Sorbus aucuparia* (1500 особ./га). Серед особин молодших вікових груп (2-Зрічок) за видовим складом спостерігаємо значну кількість "підліскових порід" – *Salix caprea* та *Salix aurita*, *Populus tremula*, *Betula pubescens* Ehrh. та *Padus racemosa* (Lam.) Gilib.(рис. 5).

Розглянувши динаміку природного поновлення та склад підросту за віковими групами в різних типах лісу, бачимо, що здебільшого інвазія популяцій видів, які домінували в угрупованнях до рубання, відбувається не зразу. Після рубань в структурі рослинних угруповань відбуваються зміни, пов'язані з перерозподілом ролей видів піонерної стадії, а саме – *Betula pendula*, *Populus tremula*, *Salix caprea*, та *S. aurita*. Усі світлолюбні види переважають на ранніх етапах заростання зрубів. Виживання збереженого підросту таких порід, як ялиця, ялина, бук в усіх типах лісу дуже залежить від наявності поновлення берези, осики та верб. Тільки через певний проміжок часу такі тіньовитривалі хвойні і широколистяні деревні види як *Fagus sylvatica*, *Abies alba*, *Picea abies* та *Acer pseudoplatanus* починають відігравати значну роль в похідних угрупованнях. На початкових етапах заростання лісосік переважає підріст старших вікових груп, збережений під час рубань. Чисельність піднаметового підросту, його життєвість та санітарний стан визначають потенційні можливості майбутнього поновлення на зрубаних площах.

Література

1. Восточноевропейские леса: история в голоцене и современность: В 2 кн./ Центр по проблемам экологии и продуктивности лесов/ Отв. ред. Смирнова О.В. – М.: Наука, 2004. – 479 с. – 575 с.
2. Герушинський З.Ю. Динамічні тенденції зміни деревних порід на північному мегасхилі Карпат// Лісове господарство і лісоексплуатація в Карпатах. – Ужгород: Карпати, 1971. – С. 13-20.
3. Гниденко В.И., Чернявский Н.В. Естественное возобновление на различных типах вырубков Карпат// В сб.: Лесоводство и агролеомелиорация. – Харьков. – 1976, вып. № 46. – С. 61-68.
4. Горшенин Н.М. Методы изучения естественного возобновления и эрозии почв в горнолесной зоне Карпат// Научн тр. Львов. лесотехн. ин-та. – 1959, т.4. – С. 157-166.
5. Горшенин Н.М., Швиденко А.И. Лесоводство. – Львов: Вища шк., 1977. – 304 с.